

zaaknummer 2011 T 481

datum 24 oktober 2012

De Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.K. Kerk in Nederland (rechtsopvolger van de Beoordelings- en Adviescommissie van de kerkelijke rechtspersoon Hulp en Recht), verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk Procedure (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

de klaagster,

geboren op [datum],
wonende per adres te [plaats],
hierna te noemen: klaagster,
juridisch adviseur: mr. T.A. Hekster, advocaat te Utrecht,

tegen:

(wijlen) **de aangeklaagde,**
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven lid van de Congregatie van de Missionarissen van de Heilige Familie (MSF).

Hetgeen hierna wordt weergegeven betreft telkens een zakelijke weergave.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 8 mei 2012. Op 28 juni 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van de Provinciale Overste MSF, [naam].

Op 17 september 2012 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klaagster is verschenen en heeft haar standpunt toegelicht. Zij werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. T.A. Hekster voornoemd.
Namens de Congregatie is verschenen [naam] voornoemd en [naam].

2. De klacht

2.1 Klaagster is de op een na jongste van acht kinderen. Klaagster mocht als eerste meisje van het gezin naar het lyceum. De druk die dit op klaagster legde heeft zij als groot ervaren. Zij begon in het schooljaar 1955-1956. Het gezin waar klaagster deel van uitmaakte was zeer gelovig. Aangeklaagde was priester en tevens een neef van de moeder van klaagster. De moeder van klaagster was buitengewoon trots op aangeklaagde.

Het seksuele misbruik heeft zich bij drie verschillende gelegenheden voorgedaan.

In de eerste plaats heeft aangeklaagde op een feestje in het ouderlijk huis van klaagster de borsten van klaagster betast toen hij langs haar liep. Klaagster herinnert zich nog dat hij haar daarbij doordringend aankeek. Later op het feest heeft aangeklaagde haar in de gang ook

getongzoend. Deze gebeurtenissen gaven haar een onveilig gevoel in haar eigen huis. Ter zitting van de Klachtencommissie heeft klaagster aangevuld dat het betasten van haar borsten en het tongzoenen in een soortgelijke situatie zich nogmaals heeft voorgedaan.

In de tweede plaats heeft het seksuele misbruik zich voorgedaan gedurende de bijlessen die aangeklaagde klaagster gaf. Aangeklaagde had de moeder van klaagster aangeboden klaagster bijles te geven. Deze vonden plaats in de woning van aangeklaagde. Tijdens de eerste bijles heeft hij de borsten van klaagster betast en haar getongzoend. Na de eerste bijles wilde klaagster niet meer, maar haar moeder met wie klaagster over het voorgevallene niet kon spreken heeft haar overgehaald om toch te gaan. Ook tijdens de tweede bijles heeft hij voornoemde handelingen verricht. De tweede keer heeft aangeklaagde klaagster ook gemanipuleerd: hij vroeg haar van wie zij het meeste hield. Klaagster antwoordde dat dit haar moeder was. Op zijn vraag wie daarna, antwoordde zij haar vader. Toen hij haar vroeg van wie zij nog meer hield voelde klaagster zich gedwongen om te vertellen dat zij daarna het meest van aangeklaagde hield. Aangeklaagde vertelde haar dat zij thuis maar niets moest vertellen, het was iets tussen hen. Klaagster weet nog dat zij twee maal bijles van hem heeft gekregen.

In de derde plaats heeft aangeklaagde klaagster seksueel misbruikt tijdens twee zeiltochten. Aangeklaagde bood de moeder van klaagster aan om haar mee te nemen op een zeiltochtje op de [recreatieplassen]. Haar moeder was heel enthousiast en klaagster zag daardoor geen gelegenheid daar onderuit te komen. Tijdens de eerste zeiltocht legde aangeklaagde op een gegeven moment aan bij een soort eilandje en kledde zich vervolgens uit. Hij deed ook de bandjes van het badpak van klaagster naar beneden. Vervolgens verwachtte hij dat ook zij haar badpak uit zou trekken. Zij weet nog dat hij toen ging plassen en dit vond zij heel gênant. Aangeklaagde heeft toen het ontblote bovenlijf van klaagster betast. De tweede keer dat zij gingen zeilen zouden er ook twee andere meisjes meegaan, althans dit vertelde aangeklaagde de moeder van klaagster. Zij kon haar moeder er vervolgens niet van overtuigen dat zij niet mee wilde. Klaagster weet nog dat er uiteindelijk helemaal geen andere meisjes meegingen en dat hij haar en haar moeder daarmee bedrogen had. Tijdens de tweede zeiltocht ging aangeklaagde verder. Klaagster heeft op een gegeven moment zijn –zich in een erectie bevindende- penis moeten betasten. Klaagster was totaal overrompeld en kon zich niet meer bewegen. Na een tijd, zij weet niet meer na hoe lang, heeft zij zijn penis losgelaten. Na deze tweede keer is klaagster niet meer mee gegaan met de zeiltochtjes.

Klaagster heeft gedurende de periode dat het misbruik plaatsvond eenmaal gebiecht over hetgeen gebeurde, dit was bij haar pastoor. Het enige wat hij zei waren zijn vaste rituele woorden en de weesgroetjes. Klaagster heeft verder geen enkele actie of reactie ondervonden. Als bijlagen bij het klaagschrift heeft klaagster diverse verklaringen gevoegd, waaronder die van haar broer en zus. Haar broer is door aangeklaagde betast in zijn kruis en haar zus is door een andere geestelijke misbruikt.

2.2 De gebeurtenissen hebben tot op heden grote invloed gehad op het leven van klaagster. Zij heeft altijd veel klachten van haar mond, keel- en tonggebied gehad. Zij voelt zich geblokkeerd tijdens het vrijen, bij het praten en bij de tandarts. Ze voelt dat ze verkrampd. Dit heeft ook een grote invloed gehad op haar relatie met haar echtgenoot, ook op seksueel gebied. Dat maakt haar boos en verdrietig. Door vele therapieën en onder andere acupunctuur is dit aspect in de loop van de tijd wel verbeterd maar de slechte herinneringen en negatieve gevoelens zijn niet weggenomen. Ook heeft klaagster er veel moeite mee te hebben moeten zeggen dat zij van aangeklaagde hield. Dit heeft een groot gevoel van onmacht en frustratie veroorzaakt. Zij wilde juist aan hem ontsnappen en niet door hem betast en gezoend worden. Het was, gelet op de rol van aangeklaagde en ook de kerk in het gezin, onmogelijk voor

klaagster om thuis over de voorvallen te vertellen. Als zij terugdenkt aan haar jeugd dan raakt het haar dat zij door het misbruik en door het feit dat zij geen hulp kon vragen, zich heel geïsoleerd heeft gevoeld en heel eenzaam is geweest. Dit heeft ook zijn weerslag gehad op haar dochter, zij is altijd heel waakzaam geweest en heeft haar dochter op die manier waarschijnlijk klein gehouden. Ook is klaagster heel angstig geweest om zwanger te raken. De periode van het misbruik viel samen met haar eerste menstruatie. Zij heeft thuis nooit seksuele voorlichting ontvangen maar zij dacht wel dat 'het' betekende dat zij door het misbruik zwanger kon worden. Klaagster voelt zich in toenemende mate boos om het functioneren van de kerk als instituut en hoe de vertegenwoordigers van de R.K.-Kerk het seksuele misbruik verborgen hebben gehouden. Aangeklaagde is mede door toedoen van de kerk in het harnas gestorven terwijl hij heel veel leed berokkend heeft.

2.3 Klaagster wenst niet meer mee te werken aan de doofpot van het ontoelaatbare gedrag van een vertegenwoordiger van de R.K.-Kerk. Zij wil uit het isolement gehaald worden, gehoord en gesteund worden. Zij wenst dat de hiërarchisch Overste haar helpt met het zoveel mogelijk verminderen van het leed dat haar is aangedaan. Een enkel briefje is daartoe niet voldoende. Ter zitting heeft klaagster op dit punt aangevuld dat de schriftelijke reactie van de Provinciaal Overste haar zeer geholpen heeft. Ook het persoonlijke gesprek dat zij inmiddels gehad heeft met [naam] heeft haar diep geraakt en zij voelde erkenning voor hetgeen haar overkomen is. Voorts vindt klaagster het belangrijk dat haar klacht als steunbewijs kan dienen in andere zaken.

3. De reactie

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. De Overste heeft in zijn reactie gesteld dat uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. In dit onderzoek kwam -onder meer- het volgende naar voren.

In [jaar] meldde aangeklaagde zich, als late roeping, bij de MSF aan. Hij deed zijn professie op [datum]. Op 25 juli 1943 werd hij tot priester gewijd, als derdejaars scholastiek. In [jaar] voltooide aangeklaagde het scholasticaat en werd hij benoemd tot docent filosofie in Nieuwkerk. Dit hield hij slechts één jaar vol. Psychiater [naam], die aangeklaagde in [jaar] onderzocht sprak bij aangeklaagde over een neurose ("hierover bestaat niet de minste twijfel") en over abnormaal seksueel gedrag en verdrongen seksuele neigingen.

In 1953 werd hij op eigen verzoek als vlootaalmoezenier ontslagen. In werkelijkheid was dit een gedwongen verzoek, wegens homoseksuele handelingen met jonge militairen. Vervolgens ging hij (para)psychologie studeren en werd hij assistent van een tweetal professoren

In [jaar] liet de Utrechtse zedenpolitie aan het provinciaal weten dat de pater in het zwembad betrapt was met het bespioneren van jongens. De pater beloofde opnieuw zijn leven te beteren. In 1960 werd hij gearresteerd wegens ontuchtige handelingen met kinderen (van een vriend). Ook was intussen gebleken dat hij met enkele vrouwen een verhouding had. Hij heeft toen een aantal maanden gevangen gezeten. De congregatie zag in 1960 voor de pater in Nederland geen enkele mogelijkheid meer. Behalve voor recidive was men bang voor een schandaal. De overste richtte zich tot pater generaal in Rome met de vraag of deze ergens in het buitenland een nieuwe standplaats zou kunnen vinden. Hij zou wel in een huis met een gemeenschap terecht moeten komen (maar geen opleidingshuis), onder stevige begeleiding.

Pater generaal toonde begrip voor de vraag van de Nederlandse overste. Hij stelde voor dat de pater in een [land] zenuwkliniek opgenomen zou worden.

Er zijn geen stukken voorhanden waaruit blijkt dat de Nederlandse overste op een van deze suggesties is ingegaan.

Aangeklaagde verbleef tot [jaar] in [plaats], maar vertoefde voor die tijd ook bij tijd en wijle in [plaats]. In de jaren zestig had hij een kamer in het [klooster] te [plaats] en was hij RK godsdienstleraar in vaste dienst in de Rijks Psychiatrische inrichting aldaar. In oktober [jaar] kreeg hij eervol ontslag uit die functie.

Twee gevallen van misbruik (van jongens en meisjes) zijn de congregatie nu uit die jaren bekend, één in [jaar] in [plaats] en één in [jaar] in [plaats].

Het huidige provinciaal bestuur van de MSF verklaart dat zij de juistheid van de klacht niet betwisten. De weergave van de gebeurtenissen is zeer geloofwaardig en wordt ondersteund door de informatie uit het archief. Het moge duidelijk zijn dat de MSF seksueel misbruik volstrekt verwerpelijk acht en geheel in strijd met haar religieuze doelstelling.

De MSF heeft getracht op te treden tegen het wangedrag van aangeklaagde. Indien nochtans in alle redelijkheid gesteld kan worden dat de congregatie onvoldoende maatregelen heeft getroffen om het wangedrag te voorkomen, betuigt de MSF haar oprechte spijt hierover en biedt zij haar welgemeende excuses aan. De bijlage bij het klaagschrift waarin klaagster haar relaas persoonlijk weergeeft is indrukwekkend. Haar klacht kan een steun zijn voor anderen. De MSF is bereid het advies van de Klachtencommissie zeer serieus te nemen en wenst medewerking te verlenen aan het verwerkingsproces van klaagster.

4. De beoordeling

4.1 Van toepassing is de Procedure bij klachten van seksueel misbruik (verder: de Procedure). Volgens artikel 1.3 van de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij een ander onder dwang of in een afhankelijkheidssituatie seksuele handelingen moet uitvoeren of ondergaan, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden, waardoor de geestelijke en/of lichamelijke integriteit wordt geschonden. Onder dwang kan onder meer begrepen worden: fysiek geweld of de dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage.

4.2 Niet ter discussie staat dat de door klaagster gestelde handelingen zoals het meerdere malen betasten van de (ontblote) borsten, tongzoenen en het eenmalig dwingen dat klaagster de ontblote penis van aangeklaagde vast moest houden en/of strelen, moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure.

4.3 Er zijn ongeveer zesenvijftig jaar verstreken sedert de feiten die klaagster aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wel is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klaagster schetst hebben plaatsgevonden. De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klaagster haar verhaal verteld heeft. Daarnaast ondersteunen de verklaringen van de broer en zus van klaagster haar verhaal. De zus van klaagster, [naam], verklaart in een op 11 november 2011 ondertekende verklaring dat klaagster haar in 2002 verteld heeft over het seksuele misbruik door aangeklaagde. De broer van klaagster, [naam], heeft in een op 22 januari 2011 ondertekende schriftelijke verklaring aangegeven dat klaagster twee jaar geleden aan hem verklaard heeft dat zij door aangeklaagde is misbruikt, over de inhoud van het misbruik hebben zij niet gesproken. Ook verklaart de heer [naam] dat hijzelf tijdens een zeiltocht met aangeklaagde door hem in zijn zwembroek werd gegrepen. Ook een vriendin van klaagster, [naam], heeft in een schriftelijke verklaring van 27 november 2011 verklaard dat zij al vijfenvijftig jaar op de hoogte is van het verhaal van klaagster dat zij door aangeklaagde seksueel misbruikt is. Tevens heeft de echtgenoot van klaagster, de heer [naam], in zijn verklaring die als bijlage bij het klaagschrift is gevoegd, bevestigd dat klaagster hem reeds in 1965 heeft verteld dat aangeklaagde 'iets' heeft gedaan op een onbewoond eiland in de [recreatieplassen]. Voorts verklaart de heer [naam] over de

persoonlijke gevolgen voor klaagster die in hun huwelijk een rol spelen. Daarnaast zijn er nog schriftelijke verklaringen ingebracht van [naam], eerstelijnspsycholoog van 17 november 2011 en van [naam] van 23 november 2011. De verklaringen ondersteunen dat klaagster over het misbruik door aangeklaagde met hen beiden afzonderlijk heeft gesproken. De Klachtencommissie heeft tevens kennis genomen van het advies van de Klachtencommissie van 29 juli 2012, zaaknummer 2010T240, waarin een andere klacht jegens aangeklaagde gegrond is verklaard.

Door deze steunbewijzen in onderlinge samenhang bezien en beschouwd, acht de Klachtencommissie aannemelijk dat het seksueel misbruik zich heeft voorgedaan zoals door klaagster is omschreven.

4.4 Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest, te meer daar het misbruik zich deels voordeed in het ouderlijk huis van klaagster.

4.5 Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. Daarom zal de Klachtencommissie zich bij haar advisering richten op de vermindering van het leed dat klaagster is aangedaan. De Provinciaal Overste heeft daartoe een eerste stap gedaan door ook ter zitting namens de Congregatie het leed te erkennen en oprecht spijt te betuigen.

4.6 Klaagster heeft vooralsnog niet verzocht om financiële compensatie. Indien zij dat wenst kan zij zich, na een gegrondverklaring van de klacht door de overste van de Congregatie, voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie de klacht gegrond te verklaren, het leed van klaagster te erkennen en (nogmaals) oprecht spijt te betuigen.

Dit advies is vastgesteld op 24 oktober 2012 door mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, drs A.M. van Beelen en mr. F.A.A. Duynstee, leden, bijgestaan door mr. S. Westerdijk, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden. Op grond van art. 16.4 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de Provinciale Overste en aan klaagster verzonden.

Op grond van art. 21.1 van de Procedure stelt de Provinciale Overste binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die zij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van art. 21.3 van de Procedure geeft de Provinciale Overste daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

zaaknummer 2011 T 481

Op grond van art. 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de Provinciale Overste.